

Шарль Бодлер – пізній романтик

і предтеча символізму.

**Збірка «Квіти зла» - втілення боротьби добра і зла
в суспільстві і душі поета.**

Лілія Олексюк,

викладач зарубіжної літератури

Бородянського ПАЛ

Слайд 2

Мета: висвітлити сторінки життєвого і творчого шляху Ш. Бодлера, його зв'язки з романтизмом і модернізмом, охарактеризувати його збірку "Квіти зла" й проаналізувати вірш "Альбатрос"; виховувати любов до краси, до живопису, до музики, до мистецтва слова.

Обладнання: мультимедійна дошка; портрет Шарля Бодлера, збірка "Квіти зла", тексти віршів у перекладах; запитання до віршів, які запропоновані для аналізу; аудіозаписи музики Клода Дебюссі, слайди репродукцій Клода Моне, Поля Гогена, П'єра Ренуара, презентація творчості Шарля Бодлера, малюнок А. Матісса "Шарль Бодлер".

Випереджувальні завдання: підготувати повідомлення з презентацією про життєвий шлях поета; вивчити напам'ять вірш «Альбатрос» у перекладі різних авторів; підібрати вислови відомих людей про Шарля Бодлера

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Міжпредметні зв'язки: художня культура, образотворче мистецтво, музика.

Слайд 3

Перебуваючи в пеклі, можна
марити про білосніжні вершини
О. Блок

Перебіг уроку

Слайд 4-9

I. Актуалізація опорних знань учнів з теорії літератури: символізм, романтизм, реалізм, модернізм, імпресіонізм.

II. Оголошення теми, епіграфа, навчальних завдань уроку.

III. Вивчення нового матеріалу та систематизація знань.

Викладач. Шарль Бодлер – помітне ім'я в світовій літературі. З ним, пізнім романтиком, пов'язують появу декадансу, в його творчості вбачають витoki символізму. Сам він заговорив про необхідність створення літератури, яку чітко назвав новою, тобто модерністською.

Хто ж він, Шарль Бодлер, – людина і митець? Уже давно існує науковий інститут із вивчення бодлерівської спадщини, яка налічує понад 15 тис. досліджень. Духовними дітьми Бодлера вважають таких поетів, як Рембо та Малларме, Верлен та Рільке, Блок та Білий, ранній Тичина.

(Звучить у запису музика Клода Дебюссі «Поцілунок під дощем»)

Наш урок – це творча майстерня, у якій ви станете активними дослідниками поезії Шарля Бодлера – новатора, імпресіоніста. Ви поринете у світ живопису та музики, познайомитеся з іншими представниками епохи імпресіонізму, художниками та композиторами кінця 19- поч. 20ст.

Це був дуже складний час для творчих людей Франції, оскільки імпресіоністи стали новаторами в художній творчості, вони відмовилися від академічної техніки живопису, від реалістичного напрямку в літературі, тому всі критики їх сприйняли вороже, негативними статтями та шквалом бруду. Потрібно було мати величезну силу волі, щоб не зігнутися, не зламатися під таким пресом негативу. І вони вистояли: і поет Шарль Бодлер і художники Оскар Клод Моне, П'єр Огюст Ренуар, Поль Гоген, і композитор Жан Клод Дебюссі.

Подивіться на репродукції картин французьких художників того часу, коли жив і творив Шарль Бодлер.

Слайд 10

Одним із засновників нової течії в живописі імпресіонізму був Оскар Клод Моне. Він з дитинства був знаменитий на весь Гавр своїми карикатурами, які продавав усім бажаючим за 20 франків.

Слайд 11

Наприкінці 1872 р. Моне пише свій знаменитий пейзаж «Враження. Схід сонця», що в перекладі з фр. «*impression*» - означає враження, яку живописець подав на I імпресіоніст-виставку. Саме ця картина і дала назву групі художників – імпресіоністи.

А що ж характерне для імпресіонізму? Для імпресіонізму характерна нечіткість зображення, розпливчастість, туманність. З цієї причини предмети на картинах тільки додумуються, вгадуються, але чітко не проглядаються, вони багатоколірні.

Слайд 12

У цій картині автор повністю зумів передати особистий стан, особисті враження від сходу сонця у блакитних і рожево-помаранчевих відтінках. Насправді, все навколо ніби стає нематеріальним, прозорим : і гаврський порт, і човни, які ніби зливаються з розводами на небі і відображуються у воді, і постаті рибалок та човнів – то є лише темні плями, зроблені інтенсивними мазками. Художник намагається вловити момент сходу сонця «тут» і «зараз» і передати його глядачеві.

Знаменитий французький критик Леруа писав про цю картину : «У ній не було нічого, окрім вражень».

Слайд 13

Товариш Клода Моне одного разу назвав його «Рафаелем води». І, дійсно, ця стихія була для художника особливо чарівною. Відомо, що він дуже любив подорожувати по р. Сені човном.

Слайд 14-16

Згадки про мандри лягли в основу багатьох серійних полотен «Водяний сад», «Водяні лілії».

Слайд 17-22

Клод Моне кохався у квітах: ірисах, хризантемах, піонах, гліцинії. Але картини його не купували, через критиків, або купували дуже рідко. Тому останню свою серію робіт «Водяні лілії» - їх більше 14, художник просто подарував державі, нині вони знаходяться в художньому музеї, у картинній галереї Лувру в Парижі.

Слайд 23

Найяскравішим представником символізму був Поль Гоген, який в юності був моряком, потім працював маклером на біржі, а з 1870 року – зайнявся живописом і це привело його до бідності, розриву з сім'єю, до бродяжництва.

Слайд 24-28

Він покидає Париж, їде в Панаму на о. Мартініку, острів Таїті (в Океанії), він шукає ідеальне суспільство. Йому здавалося, що тільки далеко від цивілізації людина може жити в гармонії з природою. На своїх картинах він малював рай, осяяний сонцем і людьми.

Слайд 29-38

П'єр Огюст Ренуар - французький художник другої половини XIX - поч. XX ст.

Навчається в школі мистецтв і там знайомиться з Моне, вони створюють групу імпресіоністів. Улюбленими його кольорами є теплі срібно-перлові відтінки.

Ренуара, в першу чергу, цікавить індивідуальність людини, живе спілкування з іншими людьми у випадкових життєвих ситуаціях. Він фіксує найтонші нюанси настрою моделей, прагне підкреслити відчуття повноти буття. Його захоплює святкова сторона городян, бали, танці, прогулянки, відпочинок, - вихоплені з потоку життя. З особливою любов'ю виписані жіночі образи.

Слайд 39

Модерністська течія мистецтва виявилася плідною і в музиці. Саме музикою Клода Дебюссі захоплювалася вся Франція другої половини XIX ст., коли творив Шарль Бодлер і яку ви щойно чули.

Слайд 40

Олександр Блок, оцінюючи творчий шлях і творчий доробок Шарля Бодлера, зазначав: «Перебуваючи в пеклі, можна марити про білосніжні вершини».

Викладач. Яке ж пекло пізнав Бодлер і про що мріяв, спробуємо дізнатися з біографії поета та проаналізувавши його вершинний твір – збірку «Квіти зла».

Слайд 41

Розповіді учнів.

(Учні-біографи представляють короткі повідомлення з презентацією.

Учні групи цікаві факти занотувують у свої зошити.

Викладач звертає увагу групи на те, що на партах лежать картки-інформатори, за якими вдома потрібно скласти хронологічну таблицю).

Слайд 42

Народився у Парижі, в сім'ї, де між подружжям існувала велика різниця у віці і в характерах.

Його батько, якому було вже за шістдесят, походив із селян, він вийшов у люди ще за «старого режиму», належав до інтелігенції, що сформувалася в добу Просвітництва.

Мати поета походила з міщанської сім'ї, була молодша від чоловіка більше ніж на тридцять років.

Батько помер, коли Шарлю було сім років. Незабаром мати вдруге виходить заміж за офіцера Опіка, людину обмежену, ретельного слугаку.

Слайд 43

Навчався Бодлер у закритому коледжі в Ліоні, потім у Парижі, а в 1841 році за наполяганням вітчима Шарля Бодлера відправляють служити у заокеанські колонії Франції.

Викладач. Готуючись до уроку, я просила вас дома підготувати вислови відомих людей про Шарля Бодлера. Давайте зараз заслухаємо їх.

(Учні читають із зошитів)

Слайд 44

Учень1. Андре Моруа, відомий французький письменник-мемуарист, літературний критик, автор збірки «Літературні портрети», писав про Бодлера: «...у тому й особливість витвору мистецтва, що в ньому нічого не можна змінити. Шартський собор і сонет Бодлера такі, які вони є. І не інакші».

Учень2. Акутагава Рюноске, японський письменник, в одній зі своїх новел висловився ще категоричніше: «...людське життя не варте одного рядка Бодлерівського».

Учень3. Наш земляк і сучасник, поет-перекладач Іван Петровцій (він переклав вірші Бодлера, видав поетичні і прозові переклади збіркою «Літанії сатани») пише: «Бог дав мені життя фізичне, Бодлер дав мені життя духовне».

Учень4. Американський письменник Едгар По, твори якого перекладав французькою Шарль Бодлер, писав: «Квіти зла-вершина творчості Бодлера».

Викладач.

Слайд 45

Символіка назви збірки «Квіти зла». Саме так – «Квіти зла» – назвав збірку своїх віршів Шарль Бодлер.

Як ви думаєте, що означають складові цього словосполучення? (відповіді учнів).
(Квіти - це прекрасне творіння природи, символ краси, радості, досконалості, добра).
(Зло - антипод добра, страждання, біль, чорна сила диявольського темного породження).

Слайд 46

Викладач. Такий прийом називається **антиномія** – це поєднання непокєднуваного. Отже, у назві присутній парадокс (запишіть у зошити), тобто протиставлено сподівання, ідеали – відчаю і безнадії. Чому?

(Бо такий стан автора впливає з його біографії: зрада матері – одруження вдруге, нерозуміння і ненависть до вітчима, заслання Шарля на острів Маврикій для перевиховання і, врешті, розрив із сім'єю).

Слайд 47

Викладач. Якою ж була доля збірки «Квіти зла» і як вона вплинула на подальше життя поета?

Викладач ознайомлює учнів зі збіркою, а учні, переглянувши презентацію та прочитавши поезію, повинні дати відповіді на такі проблемні запитання:

Слайд 48

1. Які два світи протистоять у вірші «Альбатрос» і хто втілений у цих двох образах ?
2. До чого прагне душа ліричного героя ?
3. Символом чого у вірші є альбатрос ?
4. Як автор ставиться до альбатроса ?
5. Які ще символи ви знайшли у тексті ?
6. Що стверджує цей вірш ?

Слайд 49-53

(Розповідь викладача супроводжується презентацією)

Викладач. Збірка Шарля Бодлера «Квіти зла» опублікована в 1857 році. Вона вважається значною віхою у розвитку французької поезії і становленні символізму, як літературного напрямку. Тематика збірки в основному еротична й декадентська.

Вірші, які увійшли до збірки, були написані впродовж 1840-их і першої половини 1850-их років. Всього було надруковано 18 поезій. Бодлер послав свої вірші видавцю Огюсту Пуле – Малассі 4 лютого 1857 року.

«Квіти зла» – цілісний твір, де всі частини і окремі вірші органічно пов'язані.

Збірка викликала обурення в одних і захоплення в інших. На хвилі обурення автор і видавець були покарані французьким судом за образу громадської моралі. Бодлера

оштрафували на 300 франків, шість віршів зі збірки потрапили під заборону публікації, яка була відмінена тільки в 1949 році. Ці вірші вийшли в Брюсселі окремою збіркою.

Віктор Гюго писав Шарлю Бодлеру: "Я отримав вашого благородного листа і вашу прекрасну книгу. Мистецтво безкінечне, як небо, ви це довели. Ваші "Квіти зла" горять і виблискують, як зірки. Я кричу з усіх сил "браво" вашому могутньому дару".

Робота з поезією «Альбатрос».

Слайд 54-55

Викладач. У вас на столах лежать підручники, відкрийте їх на с.352 і знайдіть поезію «Альбатрос».

Вірш було написано у 1842 році під час поїздки на острів Маврикій, куди направив Бодлера вітчим, щоб повернути хлопця на шлях істинний. Шарль, перебуваючи 10 місяців на кораблі під наглядом капітана, спостерігав за птахами і роздумував над власною долею.

*(Під музику Дебюссі викладач читає виразно вірш «Альбатрос»
у перекладі Дмитра Павличка)*

Викладач. Прочитайте ще раз вірш «Альбатрос» і подумайте:

- ✓ які два світи протистоять у вірші і хто втілений у цих двох образах?

(Учні висловлюють свої думки)

(У протиставленні поета і натовпу втілюється мотив боротьби добра і зла, яку розкрито чи показано в образах альбатроса, тобто самого поета – це світ прекрасного, світ добра, а світ зла – натовп, тобто, моряки).

- ✓ До чого прагне душа ліричного героя?

(Вона прагне до духовних висот, «жадає висоти»).

- ✓ Символом чого у вірші є альбатрос?

(Романтичний образ - символ поета і його долі. З образом альбатроса пов'язане все піднесене, він у центрі уваги).

- ✓ Як автор ставиться до альбатроса?

(Він захоплюється ним і висловлює йому співчуття).

- ✓ Які ще символи ви знайшли у тексті?

(Море - символізує життя; корабель, човен - людську долю; грім, гроза, блискавка - життєві негаразди).

✓ Що стверджує цей вірш?

(Божественну силу мистецтва і поезії).

Викладач. Аналізуючи вірш, ви знаходили і тлумачили символи, передавали почуття поета, тобто, знаходили ознаки символізму в поезії Бодлера.

Вважають, що Шарль Бодлер – останній романтик та перший символіст.

Слайд 57

Саме з ним пов'язують появу декадансу. (Запишіть у зошити)

Саме він, Шарль Бодлер, заговорив про необхідність створення літератури, яку назвав новою, тобто модерністською.

Слайд 58

Викладач.

1. Погляньте на дошку, що перед вами намальовано ? – **КВІТКУ**
2. Оберіть – асоціації до слова «**КВІТИ**», запишіть їх.

Слайд 59

3. Збоку напишіть слово «**ЗЛО**».
4. Поєднайте в одне словосполучення чи речення це слово з тими словами, що ви записали раніше.

Слайд 60

(**КРАСА, ЛЮБОВ, РАДІСТЬ – це ЗЛО ?**)

Викладач. Чи природне це поєднання?

Слайд 61

Висновок: у назві твору – **парадокс**. У ній протиставлені сподівання, ідеали – відчаю і безнадії. (Учні записують у зошити).

IV. Узагальнення.

Слайд 62

Завдання учням 1. Установити відповідність між образами сонета «Альбатрос» та їх символічним змістом.

Слайд 63

2. Прочитати вірш Шарля Бодлера «Альбатрос» у різних перекладах. (ДОДАТОК 1)
(під музику Клода Дебюссі)

Висновок викладача. У «Квітах зла» перед читачем постав поет нової формації, поет, який не йшов за кимось, а вів поезію за собою. Бодлер випередив свій час і ніби зазирнув у майбутнє. Хіба не про наше сьогодення його твердження: «Будь-яка газета - від першого і до останнього рядка - лише плетиво жахів. Війни, убивства, крадіжки, тортури, злочини націй, приватних осіб, універсальне сп'яніння жорстокістю». Час показав, що Бодлер був не наклепником, а провидцем, який одним із перших указав на постійну присутність зла в цивілізованому світі та на право вибору, яке має кожен із нас.

V. Підсумок. Оцінювання відповідей.

Слайд 64

VI. Домашнє завдання.

Скласти хронологічну таблицю творчості Шарля Бодлера.

Вивчити напам'ять вірш «Альбатрос».

ДОДАТОК №1

АЛЬБАТРОС

Буває, моряки піймають альбатроса,

Як заманеться їм розваги та забав,

І дивиться на них король блакиті

скоса -

Він їхній корабель здалека проводжав.

Ходити по дошках природа

не навчила -

Він присоромлений, хода його смішна.

Волочаться за ним великі білі крила,

Як весла по боках розбитого човна.

Незграба німичний ступає клишоного ;

Прекрасний в небесах, а тут -

як інвалід!..

Той люльку в дзьоб дає, а той

сміється з нього,

Каліку вдаючи, іде за птахом вслід!

Поет як альбатрос - володар гроз

та грому,

Глузує з блискавиць, жадає висоти,

Та, вигнаний з небес, на падолі

земному

Крилатий велетень не має змоги йти.

(Переклад Д. Павличка)

АЛЬБАТРОС

Щоб їм розважитись, веселий гурт матросів

Серед нестримних вод розбурханих морів

Безпечно ловить птиць, величних альбатросів,

Що люблять пролітати слідами кораблів.

На палубу несуть ясних висот владику.

І сумно тягне він приборкане крило,

Що втратило свою колишню міць велику,

Мов серед буйних вод поламає весло.

Мандрівник зборканий знесилено ступає!

Плавець повітряний незграбний і смішний!

Той тютюновий дим у дзьоб йому пускає,

А цей, дратуючи, кульгає, мов кривий.

Поет подібний теж до владаря блакиті,

Що серед хмар летить, мов блискавка в імлі.

Але, мов у тюрмі, в юрбі несамопитій

Він крила велетня волочить по землі.

(Переклад М. Терещенка)

АЛЬБАТРОС

Буває, пливучи дорогами морськими,
Аби розвіятись, полюють моряки
На альбатросів тих, що в вишині над ними
Серед блакиті й хмар пливуть віддалеки.
Коли на палубу вже люта сила збила,
Король небес, що звав всі грози без числа.
Волочить важко так свої великі крила,
Мов сніжно-білі два розкинуті весла.
Крилатий мандрівник який незграбний в рухах,
В польоті буйнокрил - каліка на ногах.
Ще й дражняться - той в дзьоб йому із люльки дмуха,
А той, глузуючи кульгає, ніби птах!
Поете! Князю хмар твоя подібна сила,
Між блискавок ти свій, у грозовій імлі;
Але під шал образ перешкоджають крила
Тобі, вигнанцеві, ступати по землі.

(Переклад І. Драча)

АЛЬБАТРОС

Чтоб позабавиться в скитаниях унылых,
Скользя над безднами морей, где горечь слез,
Матросы ловят птиц морских ширококрылых,
Их вечных спутников, чье имя альбатрос.
Тогда, на палубе распластанный позорно,
Лазури гордый царь два белые крыла
Влачит беспомощно, неловко и покорно,
Как будто на мели огромных два весла.
Как жалок ты теперь, о странник окрыленный!
Прекрасный миг назад, ты гадок и смешон!
Тот суёт свой чубук в твой клюв окровавленный;
Другой смешит толпу: как ты, хромает он.
Поэт, вот образ твой!.. ты - царь за облаками
Смеясь над радугой, ты буре вызов шлешь! -
Простертый на земле, освищенный шутами,
Ты исполинских крыл своих не развернешь!

(Перевод Эллиса)

АЛЬБАТРОС

Во время плаванья, когда толпе матросов
Случается поймать над бездною морей
Огромных белых птиц, могучих альбатросов,
Беспечных спутников отважных кораблей,—
На лапки их кладут,— и вот, изнемогая,
Труслив и неуклюж, как два больших весла,
Влачит недавний царь заоблачного края
По грязной палубе два трепетных крыла.
Лазури гордый сын, что бури обгоняет,
Он стал уродливым, и жалким, и смешным,
Зажженной трубкою матрос его пугает
И дразнит с хохотом, прикинувшись хромым
Поэт, как альбатрос, отважно, - без усилия,
Пока он - в небесах, витает в бурной мгле;
Но исполинские, невидимые крылья
В толпе ему ходить мешают по земле.

(Перевод Д. Мережковского)

ДОДАТОК №2

Словник літературознавчих термінів

Символізм – (фр. symbolisme, з грец. симболон - знак, ознака, прикмета, символ) - літературно-мистецький напрям кінця XIX - початку XX ст., основоположники якого, базуючись на ідеалістичній філософії Шопенгауера, «теорії несвідомого» Едуарда Гартмана і поглядах Фрідріха Ніцше, проголосили основою мистецької творчості символ - таємну ідею, приховану в глибині всіх навколишніх, а також і потойбічних явищ, що її можливо розкрити, збагнути й відобразити тільки за допомогою мистецтва, зокрема, музики й поезії. Зумовлена цією установою, поетика символізму вирізнялася глибоким культом «слова, як такого» («світ слова»), великою увагою до музичності, формальних пошуків, ускладнених образів й асоціацій, нахилом до таємничості, а то й містичності, що виявлявся особливо у використанні натяків і недомовок, в уживанні великих літер у деяких словах для підкреслення їх особливого значення тощо.

Парадокс – (від грец. παράδοξος - незвичайний, неймовірний, дивний, від грец. пара - поруч, біля, порівняно і грец. δόξα - думка, погляд, пов'язаного з грец. δόγμα - положення, догма; грец. δοκέω - вважаю, думаю): порізно істинне твердження чи група тверджень, яке призводить до суперечності або ігнорує інтуїцію. Формально логічна суперечність, яка полягає в тому, що в процесі доведення створюються умови для одночасного доказу істинності і хибності певного висловлювання, причому доведення істинності цього висловлювання неодмінно веде до визнання його хибності і навпаки. Несподіване явище, яке не відповідає звичайним науковим уявленням. Думка, що разюче розходиться з усталеними поглядами, начебто суперечить здоровому глуздові, хоч насправді може й не бути хибною.

Романтизм – (фр. romantisme) - ідейний рух у літературі й мистецтві, що виник наприкінці XVIII століття у Німеччині, Великій Британії й Франції, поширився на початку XIX століття в Російській імперії, Польщі й Австрії, а з середини XIX століття охопив інші країни Європи та Північної і Південної Америки. Характерними ознаками романтизму є заперечення раціоналізму, відмова від суворої нормативності в художній творчості, культ почуттів людини; увага до особистості, її індивідуальних рис; неприйняття буденності й звеличення «життя духу»; наявність провідних мотивів самотійності, світової скорботи (національної туги) та романтичного бунту, нескореності; історизму та захоплення фольклором.

Модернізм – (буквально - «осучаснений», від лат. modernus - сучасний) - напрям у світовому мистецтві та літературі кінця XIX - початку XX століття, що набув найвищого розвитку після першої світової війни. Попри стильові відмінності між собою, модерністи зазвичай зображували дійсність як царство абсурду й хаосу; особистість подавали в контексті відчуження її від соціуму, закони якого сприймаються нею як такі, що є ірраціональними та алогічними, і не пізнаються. Філософія модернізму базується на ідеях про неможливість пізнання і відтворення

сучасного світу засобами класичної культури. У цьому модернізм протистоїть насамперед реалістичному мистецтву XIX сторіччя. Водночас модернізм став своєрідною реакцією на появу авангардного мистецтва. Якщо авангардисти наголошували на спрямованості своєї творчості у майбутнє, заради якого вони створювали або ж конструювали нову реальність, пошук модерністів був спрямований «вглиб» людини, вони прагнули переосмислити чинну реальність, відділяючи особистісне від загального тла буденності.

Декаданс — загальна назва кризових явищ у мистецтві і культурі кінця XIX - початку XX століть. Період декадансу позначений настроями безнадії, розчарування, занепадом життєвих сил, естетизмом. Декаданс як конкретно-історичний факт постав у другій половині XIX ст., зокрема у Франції, де вперше було застосовано цей термін на позначення нових художніх тенденцій, які заперечували позитивістські доктрини у мистецтві, ілюзорний академізм, жорсткі міметичні нормативи у творчій практиці тощо, трактовані як прояв «присмеркової доби», коли дійсність, втиснена у абсолютизовані схеми раціоналізму, втрачала свій зміст. Відтак митці закликалися до подолання кризової ситуації, до створення нових естетичних та етичних цінностей, які впливали б з основ тогочасної, ще досить молодой «філософії життя», яка реабілітувала не просто ірраціональні принципи, а й критерій єдності світу. У цьому аспекті представники декадансу були близькі до символістів.

Реалізм — (від лат. *realis* — «суттєвий», «дійсний») - стиль і напрям у літературі та мистецтві, які ставили метою правдиве відтворення дійсності в її типових рисах. Панування реалізму слідувало за добою романтизму і передувало символізму. Термін «реалізм» уперше вжив французький літературний критик Жуль Шанфльорі в 50-х роках XIX століття для позначення мистецтва, що протистоїть романтизму і академізму. На відміну від романтизму, який зосереджував увагу на внутрішньому світі людини, основною для реалізму стає проблема взаємин людини і середовища, впливу соціально-історичних обставин на формування духовного світу (характеру) особистості. Замість інтуїтивно-почуттєвого світосприйняття на перше місце в літературі висувається пізнавально-аналітичне начало, а типізація дійсності утверджується як універсальний спосіб художнього узагальнення.

Антиномія - (грец. *αντινομία* проти закону/правила) – термін логіки та епістемології, що означає парадокс або нерозв'язну суперечність. Антиномія є суперечністю між двома твердженнями, що взаємно виключаються, але визнаються в однаковій мірі істинними (однаково доказовими логічним шляхом). Поняття антиномії зустрічається в античній філософії і середньовічній схоластиці.

Джерела :

1. Андреев Л.Г., Козлова Н.П., Косиков Г.К. История французской литературы. М.: Высшая школа, 1987. С.395 - 412.
2. Баліна К. Асоціація як атрибут поетики символізму // Тема - 2001.- №2. С. 112-125.
3. Бодлер Ш. Поезії // Всесвіт. 1989. - №7. С.138-150.
4. Бодлер Ш. Поезії: Пер. з фр./Ред. - упоряд. М. Москаленко; авт. вст. слова Д. Павличко; авт. Після мови Д. Наливайко. - К.: Дніпро, 1990.- 272с.
5. Богосвятська А. Уроки-майстерні: технологія і практика / А. Богосвятська // Всесвітня література та культура .- 2012 .- № 11 .- С. 16-21.
6. Бузулан Г.В. Шарль Бодлер - предтеча символізму // ВЛК- 2003.-№1. С.34-36.
7. . Бусигіна Г.В. Урок - творча майстерня: "Шарль Бодлер - пізній романтик і предтеча символізму". 10 клас / Г.В. Бусигіна // Зарубіжна література в школі .- 2013 .- № 1 .- С. 3-13.
8. Дереза Л.В. «Перебуваючи в пеклі, можна марити про білосніжні вершини ». Глибини поезії Шарля Бодлера // Заруб. л-ра в навч. закл. -1998. - №9. с. 14.
9. Импрессионисты, их современники, их соратники. Живопись. Графика. Литература.— М., Иск-во. 1976.
10. Матюшкіна Т.П. Використання схематичної наочності під час вивчення світової літератури в 10-11-х класах / Т.П. Матюшкіна // Зарубіжна література в школі .- 2012 .- № 8 .- С. 20-1, 20-7.
11. Нельман М. Я. Шарль Бодлер. Судьба. Эстетика. Стилль.— М., Худ. лит., 1979.
12. Обломієвський Д. Французький символізм. М.: Наука, 1973.
13. Пронкевич О.П. Зарубіжна література: Підруч. для 10 кл. серед. загальноосвіт. шк. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Пед. преса, 2002. С. 252-255.